

T.K.

Obrona procy doktorskiej adwokata Stefana Kazimierza Askanasa

Palestra 20/11(227), 59-61

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

2.

Obrona pracy doktorskiej
adwokata Stefana Kazimierza Askanasa

Uchwałą z dnia 29.VI.1976 r. Rada Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu nadała adw. Stefanowi Kazimierzowi Askanasowi z Płocka stopień doktora nauk prawnych.

Tematem rozprawy doktorskiej jest „Przestępczość w uprzemysłowanym mieście — Przemiany w dynamice i strukturze przestępczości dorosłych w Płocku w latach 1959—1968”. Promotorem był prof. dr Jerzy Śliwowski, a recenzentami prof. dr Włodzimierz Gutenkunst, prof. dr Stefan Ignar i doc. dr hab. Andrzej Marek. Ich pozytywne recenzje zaleciły opublikowanie pracy i w związku z tym Komitet Badań Rejonów Uprzemysłowionych Polskiej Akademii Nauk skierował pracę do druku.

W rozprawie doktorskiej przedstawiono zmiany zachodzące w przestępczości intensywnie uprzemysłowanego miasta w powiązaniu z występującym w czasie industrializacji procesem przemian społecznych.

Ogół procesów i zjawisk, związanych z intensywnym uprzemysławianiem, występuje w naszych warunkach w sytuacji gospodarki socjalistycznej, kierowanej przez aparat państwowy w sposób scentralizowany i planowy, sprzężony z systemem politycznym i w ścisłym powiązaniu z polityką socjalną. Elementy te, zwłaszcza wysoko zhierarchizowana rola czynników społecznych, wskazują na odmienność modelu industrializacji w warunkach naszych i w warunkach państw kapitalistycznych, wymagając zarazem ustalenia, czy i w jakim zakresie szeroko ugruntowane założenia nauki zachodniej o wzroście przestępczości w okresie uprzemysławiania odnoszą się do industrializacji socjalistycznej w naszym kraju. Zmiany społeczne, przebiegające w warunkach intensywnej industrializacji z większym nasileniem i przyspieszeniem niż na terenie całego kraju, ogniskują się w tych rejonach jakby w soczewce. Pozwala to na prognozowanie zmian nie tylko w rejonie badanym (a także w innych rejonach uprzemysławianych), ale sugeruje ponadto prawdopodobieństwo powstania zjawisk, jakie będą występowały na terenie całego kraju w miarę postępowania industrializacji.

Pracę wszystkie z dotychczasowych nielicznych badań obejmowały całe rejon, bez wyodrębniania przestępczości miast. Tematem zaś badań doktoranta było wyłącznie miasto, w którym procesy uprzemysławiania przebiegały z bardzo znaczną intensywnością — w warunkach bezpośredniego oddziaływania industrializacji. Przedstawienie przestępczości całego rejonu w warunkach nasilonej urbanizacji oparto na zbadaniu wszystkich akt sądowych w wybranych trzech przekrojach czasowych (w Płocku ca 6.000 akt). Za przekroje te przyjęto 4 fazy budowy płockiego kombinatu petrochemicznego. Należy dodać, iż wybrane do badań lata 1959, 1963, 1968 są dostatecznie od siebie odległe, a jednocześnie trzeba mieć na uwadze, że w badanym okresie nie zaszły zasadnicze zmiany ustawodawcze oraz że we wskazanych przekrojach czasowych nie wystąpiły wpływające istotnie na obraz przestępczości akty amnestyjne.

Badaniami objęto wszystkie skazania orzeczone przez były Sąd Powiatowy w Płocku za przestępstwa popełnione na terenie Płocka. Jako miernik przyjęto: wskaźniki procentowe, współczynniki na 1000 osób w wieku ponad 17 lat oraz procentowy udział danego typu przestępstw w ogólnej przestępczości.

Wstęp do pracy objął problematykę, cel badań, ich zakres oraz opis badanego terenu. Omówienie materiałów objęło ich źródła, technikę uzyskiwania, opis i oce-

nę. Ponadto przedstawiono założenia klasyfikacyjne oraz metody, sposób ujęcia i analizę materiału.

Badania w zakresie dynamiki i struktury przestępczości, omawiające 13 grup przestępstw, wykazały, że w okresie uprzemysławiania Płocka nastąpiły wyraźne zmiany. W dynamice przestępczości nastąpiło zwiększenie się nasilenia z 14 do 16 osób na 1000 mieszkańców od lat 17 w wyniku wzrostu przestępstw ściganych z urzędu — mimo jednoczesnego spadku nasilenia przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego. Ten wzrost przestępczości w Płocku nastąpił w okresie wyraźnego spadku przestępczości na terenie miast kraju z 17 do 12 skazanych na 1000 mieszkańców od lat 17.

Również istotnym zmianom uległa struktura przestępczości. Proces polaryzacji przestępczości cechuje w Płocku większa niż na terenie miast kraju koncentracja wokół 2 najliczniejszych kategorii, skazania bowiem za przestępstwa przeciwko własności i przestępstwa drogowe stanowiły w Płocku w 1968 r. 60%, gdy tymczasem w miastach kraju — 52% ogółu przestępstw. Przestępstwa przeciwko własności, które wskazują w kraju stałą dominację w strukturze, mają w Płocku mniejszy udział w ogólnej przestępczości niż w warunkach ogólnokrajowych, natomiast większy udział niż w miastach kraju mają w Płocku przestępstwa drogowe.

Zmiany w strukturze przestępczości nie wykazują jednokierunkowych trendów dla wszystkich rodzajów przestępstw. W tych samych warunkach należy dopatrywać się istnienia czynników pobudzających i hamujących, działających w odmienny sposób w stosunku do różnej kategorii przestępstw.

Analiza orzeczonych kar wskazuje na zmniejszenie się liczby przestępstw, za które orzeczono kary niższe, przy zwiększeniu się liczby przestępstw, za które orzeczono kary wyższe.

Analiza szczególnych cech przestępczości wskazuje, zgodnie z tezami teorii industrializacji J. Szczepańskiego, na zmniejszenie się nasilenia przestępczości następującej po uprzednim ukaraniu oraz spadek przestępczości chuligańskiej. Należy to wiązać zarówno z postępującą stabilizacją i zmniejszaniem się przejawów dezorganizacji, jak i ze stopniem technizacji służb milicyjnych.

Nastąpił natomiast znaczny wzrost nasilenia przestępstw popełnionych pod wpływem alkoholu. Nasilenie tej przestępczości wzrosło w ciągu badanego okresu przeszło dwukrotnie. W roku 1968 popełniono pod wpływem alkoholu 3/4 przestępstw przeciwko rodzinie, 2/3 przestępstw przeciwko zdrowiu i 2/3 przeciwko władzom i urzędom. W tymże roku popełniono pod wpływem alkoholu około 30% występów chuligańskich i 50% wszystkich przestępstw po uprzednim ukaraniu. Ustalenia te wskazują na poważnie wzrastające zagrożenie społeczne, tkwiące w nadużywaniu alkoholu.

Cechy demograficzne i społeczne sprawców przestępstw wskazują z jednej strony na zmiany zgodne z ogólną prawidłowością kryminologiczną, z drugiej zaś wiążą się ze zmianami demograficznymi i społecznymi, zachodzącymi w Płocku.

Pochodzenie miejskie lub wiejskie nie zadecydowało o wyraźniejszym zwiększeniu się nasilenia przestępczości, a jedynym uchwytnym przejawem skutków zwiększenia się ludności pochodzenia wiejskiego jest wzrost w całym badanym okresie nasilenia bójek, co daje się wiązać z przenoszeniem na teren miasta charakterystycznych dla ludności wiejskiej wzorów zachowań.

Sprawcy przestępstw grupują się z ogromną przewagą z najniższych kategoriach wykształcenia, a ogólny wzrost wykształcenia ludności miasta nie znajduje odbicia w poziomie wykształcenia sprawców przestępstw.

Wysoce kryminogenną cechą okazało się pozostawianie ludzi młodych bez pracy

i nauki. Wynoszący 45% odsetek nie uczących się i nie pracujących wśród skazanych w wieku lat 17—21 kilkakrotnie przekracza udział nie pracujących i nie uczących się w tej kategorii wieku wśród ludności Płocka.

Analiza zmian cech sprawców przestępstw wskazuje na postępujące przesuwanie się tej kategorii osób na margines społeczny.

Zestawienie rosnącego trendu nasilania się przestępczości w Płocku z malejącym trendem w miastach kraju oraz porównanie sytuacji w roku 1959, kiedy współczynnik przestępczości w Płocku był niższy niż w miastach kraju, z sytuacją w roku 1968, kiedy współczynnik ten okazał się wyższy, potwierdza hipotezę negatywnych wpływów na przestępczość występujących w okresie intensywnego uprzemysławiania.

Korzystne zmiany społeczne, ekonomiczne i kulturalne, zachodzące na terenie Płocka, przekonują, że pozytywy życia społecznego w Płocku wzrastają szybciej niż jego negatywy, pojawiające się w okresie intensywnego uprzemysławiania. Niewątpliwie jednak wzrost przestępczości stanowi czynnik opóźniający postęp społeczny zarówno w kategoriach ekonomicznych jak i kulturalnych. Wymaga to zaktywizowania nie tylko polityki kryminalnej, lecz i szeroko pojętej polityki społecznej, z zastosowaniem w szczególności wszelkich form wychowania społecznego.

T.K.

WSPOMNIENIE POŚMIERTNE

ADWOKAT TADEUSZ PENDERECKI

Adwokatura polska poniosła kolejną bolesną stratę. W dniu 23 września 1976 r. zmarł w Dębicy adwokat Tadeusz Penderecki, b. wicedziekan Rady Adwokackiej Wojewódzkiej Izby Adwokackiej w Rzeszowie, zasłużony działacz samorządu adwokackiego, członek i b. kierownik Zespołu Adwokackiego w Dębicy, ofiarny społecznik, życzliwy kolega, znakomity prawnik, odznaczony za pracę zawodową Złotym Krzyżem Zasługi.

Tadeusz Penderecki urodził się 13 marca 1906 r. w Teletnikach. Po ukończeniu gimnazjum typu klasycznego w Dębicy i złożeniu egzaminu dojrzałości podjął pracę zarobkową. Jednocześnie studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, uzyskując po ukończeniu studiów tytuł magistra praw. Po odbyciu aplikacji złożył w 1943 roku egzamin adwokacki przed komisją egzaminacyjną w Krakowie i w maju tego roku rozpoczął indywidualną praktykę adwokacką, którą kontynuował do roku 1954, to jest do chwili utworzenia Zespołu Adwokackiego w Dębicy (był jego założycielem).

W roku 1951 Minister Sprawiedliwości powołał adw. Pendereckiego na stanowisko członka nowo powstałej Rady Adwokackiej w Rzeszowie i od tego czasu bez przerwy, aż do roku 1973 włącznie, pełnił funkcje aktywnego członka samorządu adwokatury rzeszowskiej, zajmując kolejno stanowiska skarbnika Rady, a następnie jej wicedziekana.